

discretionis vitium fecit, quando supra memoratus sacerdos, qui ad sanandum ægrotum susceperat, virtutum discretionis ignorans, et quam benignum compatiemque infirmæ conscientie se exhibere debuisset, non intelligens, sibi quidem mortem temporalem ascivit; illi vero, quem ad vitam revocare debuerat, æternæ mortis pondus duplicavit. Hic vero beatus episcopus, quoniam virtute discretionis magnifice pollebat, cum omnia pietatis argumenta illi defecisse viderentur, per sagacitatem piæ discretionis aliquid invenit, unde superbum salubriter prosterneret, et humiliatum ad vitam resurgere faceret.

CAPUT XIII.

Quantum periculum sit, quacunquē hora confiteri volentem differre.

Omne datum optimum, et omne donum perfectum, desursum esse, et a Patre luminum descendere, Jacobus testatur apostolus (Jac. i), stultam videlicet philosophiam illorum redarguens qui lumen boni operis, vivacitatem intellectus libero assignantes arbitrio, suam conantur statuere justitiam, ideoque justitiæ Dei non sunt subjecti (Rom. x). Quis enim pensare sufficiat quantis casibus, quantisque calamitatibus, non solum humanæ carnis, sed etiam humanæ mentis infirmitas pateat, si vel ad momentum a gratiâ deseratur; quandoquidem nec quid oremus, secundum quod oportet, nesciamus, si non spiritus infirmitatem nostram adjuvet (Rom. viii)? Unde, quæso, patienter feras, lector, si adhuc de sacramento confessionis perneccissarium, ut reor, exemplum breviter perstrinxero: in quo evidentiissime clarebit quam lamentabili ruinæ cæcitas humanæ mentis, quæ per liberum arbitrium corrupta est, obnoxia sit; et rursus, quam potens, quam efficax sit gratia ad salvandum quod perierat, quæ utique ab ipsa etiam ruina servare poterat, si non secundum egregiam Ambrosii sententiam necessarium fuisset Adæ peccatum, quod Christi morte deletum est, ut proinde nobilis ad imaginem Dei creata natura quid per se, vel quid per gratiam sit agnoscens, miseracionem Domini in æternum non obliviscatur. In uno ex monasteriis ordinis Præmonstratensis, quidam de fratribus aliquando infirmarii officium sortitus est: qui secundum ea quæ in facie sunt, competentis religionis et honestæ conversationis esse videbatur. Sed heu! pondus et pondus, quod utrumque est abominabile coram Deo (Prov. xx), deprehensus est appendere in statera dolosa, quoniam foris per hypocrisin sobrius, parcimonieque amatorem se esse simulabat; intus vero in secreto suo gulæ et voracitati laxans habenas, obsonium, quod forte lautius infirmis præparasset, cibosque delicatioris fidei ejus ob necessitatem infirmorum creditos, non veritus iudicium Dei, sceleratissime insumebat. Contigit vero ut cum huic nequissimo vitio puniendâ temeritate aliquandiu subjacuisset, nescio quo iudicio compunctus ad horam, confiteri deliberaret. Itaque in sacra Vigilia Pentecostes circa horam nonam, cum jam abbas ejusdem loci ad celebrandum officium ipsius diei sacris vestibus ornandus esset, accedens ad eum, signum confessionis, sicut moris est confiteri volentibus, fecit. Abbas autem putans eum de quotidianis negligentibus aliquid habere dicere, renuit; significans ut competentior potius horam ad confitendum quæreret; se ad celebranda sacrosancta mysteria incontinenti esse processurum. Repulsus ergo abiit tristis, eo quod scelus omni confusione et ignominia plenum dicturus, effectum confessionis habere non meruisset; timebatque, ne forte igniculus ille timoris Dei, qui ad præsens in eo accensus fuerat, hac dilatione tepesceret; nec se post modicum talem inveniret, ut confusionem quæ gloriam adducit sufferre valeret,

sed magis confusionem quæ peccatum operatur incidere (Eccli. iv).

Tali ergo mœrore affectum, atque ad desperationem proclivem fratrem illum hostes humani generis maligni spiritus considerantes, velut latrones super pupillum irruere; miseram animam, quæ se præter rationem, contra ordinem, contra omnem juris et honestatis pulchritudinem indecenti carnis suæ voluptate fœdaverat, felle obdurationis, absynthioque desperationis potantes, et insuper in suimetipsius jugulum hominem jam mente captum violentissima suasionem impellentem. Denique ab hora qua repulsam passus est usque ad vesperam, factione dæmonum variis et perniciosis cogitationibus fluctuans, factus est insipiens, et elongatus a sapientia Dei, quæ dicit: *Ego sapientia habito in consilio, et eruditus intersum cogitationibus* (Prov. viii). Judam proditorem, qui cælo terræque perosus inter utrumque perit, infelicissima dementia statuit imitari. Jam sacratissimæ solemnitate vesperina synaxis a fratribus agebatur, et ille quasi pro infirmantium solatio remoraretur, stationem suam deserens cœtui fratrum se subtraxit, non intelligens, miser, tanto se malignorum spirituum insidiis facilius dici posse, quanto se a congregatione justorum Deum laudantium magis elongare præsumebat. Quid plura? Victus tandem tædio et desperatione, ipsius quoque vitæ suæ odium incurrens, iniiit stultus pactum cum morte, et fœdus cum inferno pepigit, atque in ipsa sancta nocte Pentecostes cultum gutturi, cujus voluptati dederat lenocinio satisfacere, immergens, eundem in sceleratissima interfectione sui incontentorem habuit, cujus instinctu cyclopeam voracitatem sectari non timuit. Tum vero apostata spiritus nequissimo tripudians gaudio, quo specialius et profusius exsultare solent, si quando aliquem de numero religiosorum supplantare poterint, ignorantesque præsumptionem suam divina censura celerius esse reprimendam, tanquam jam plena victoria potiti, consilium iniere, quatenus sic seminecem de medio tollentes absentarent, ne forte antequam penitus exspiraret, inventus a fratribus, quacunquē pietatis arte ad confessionis et poenitentiae subsidium revocaretur, sicque prædam nefariam tartarei principes amitterent. Cæterum, cum neque in vespere, neque in sacris vigiliis frater ille in ordine suo in choro appareret, recordatus abbas signi confessionis quod fecerat, et repulsæ quam sustinuerat, totus intremuit, et quasi jam præsentem sibi spiritu suo, ne forte fieret quod factum esse nesciebat, gravissima cordis confusionem cepit vereri. Velociter ergo quibusdam fratribus acitis ad inquirendum eum pavidus et anxius mittit, sibi a justo iudice Deo imputandum fore reputans, quidquid adversi pertulisset is, quem confiteri volentem, licet evidenti necessitate, minus tamen discrete repellere præsumpsisset. Quæsitus itaque in infirmatorio cæterisque locis, in quibus inveniri posse sperabatur, minime repertus est; sed tandem curiosius iis qui missi fuerant, etiam obstruos quoslibet angulos perscrutantibus, in necessariis infirmorum culter horrendi sceleris minister cruce infectus, pavementum quoque multo sanguine rubens, tristem eventum recenter admissi homicidii indubiis declarare indicis.

Quo viso expavere et expalluere fratres ad inquirendum destinati, atque illius qui ab initio homicida est, crudelem malitiam adversus fratrem pusillanimum prævaluisse ingemuerunt. Sed cum quidnam de cadavere, ut putabant, extincto factum fuisset, abdita et obscura quæque loca perlustrando diligentius explorarent, nec ullum omnino vestigium viventis vel defuncti reperire valerent, majori stupore percussi sunt: celeriusque regressi, lamentabile fratrum exitii eventum abbati et fra-

tribus pandere maturarunt. Oritur mox mœror et luctus omnium, vox una fratris ruinam pio compassionis affectu plangentium, sed is præ cæteris impatientius luget, qui pastoris nomen et officium tenens, miserabili oviculæ perditionis occasionem dedisse notabatur. Illuxit interea festiva devotione colendus dies Pentecostes, et fratres ob tanti diei reverentiam missarum solempnia devotissime celebrantes, omnipotentis Dei clementiam suppliciter postulabant, quatenus solita pietate quidnam de fratre illo factum fuisset, ipsis manifestare dignaretur. Verum divinæ clementiæ bonitas, quæ incomparabiliter et merita supplicum excedit et vota, minime contenta id solum concedere, quod petebatur, largiori dono gratiæ suæ demonstrare voluit quam dignanter ruinæ peccatoris illius manum misericordiæ suæ supposit, ne is qui pro culpa sua castigari meruerat, diabolicæ malitiæ præsumptione collideretur. Non enim passa est irrefragabilis censura misericordis equitatis Dei, iudicium sine misericordia recipere illum, qui iudicium metuens, sub alas misericordiæ per confessionis et poenitentiae adminiculum confugere desiderat, licet hoc negligentis prælati sui consequi minime potuisset, sed neque sacratissimum diem, quo Spiritus sanctus corda primitivæ Ecclesiæ suæ, ad illuminandas omnes gentes copiose illustravit, adversæ partis mortifera victoria fœdari sustinuit. Ecce namque dam sacra mysteria celebrarentur, quidam de fratribus seorsum stans sub turri quæ campanas sustentabat, sursum forte respexit, viditque hominem illum sui ipsius infelicitate vere miserum, sed plane magnifica Dei gratia beatum, super murum quemdam præruptum pronum jacere ita ut a renibus et deorsum de muro pendens, incontinenti casurus esse videretur. Attonitus is qui viderat, ciet cæteros, curiosiusque considerantes ipsum esse deprehendunt, quem fraudibus inimici circumventum corpore et anima periisse reputabant. Rati vero cadaver extinctum se solummodo reperturos, allatis scalis accenderant, sed miseratione illius qui neminem prædestinatorum suorum perire patitur, spirantem adhuc hominem invenerunt.

Quod postquam clamore misto gaudio ab iis qui ascenderant cæteris innotuit, exsultantibus omnibus, præcipue tamen abbate, qui se flens et ejulans mortis illius esse reum clamitabat: Gloria tibi, Christe Deus, gloria tibi, Spiritus sancte Deus, a cunctis ingeminatur. Dehinc præcipiente abbate summa cum cautela diligentique depositus, in infirmorium delatus est, cunctisque in gutture ipsius horrendi vulneris hiatum cernentibus et mirantibus præ gaudio quonammodo sic salutis integritate mutilatus vivere posset, in lectulo collocatus est. Cumque paululum conquievisset, accendentes fratres aperturam hiantis enormiter gutturis manibus compressere, ne flatus vitalis contrario metu erumperet, tentantes, si vel hoc modo qualitercunque verba edere posset. Sed misericors Deus, ei quem de tyrannica hostis antiqui malitia potenter eripuerat, faminis quoque officium ad laudem gloriæ suæ, contra vim deficientis naturæ confessionis gratiam concedere dignatus est. Quod ubi pia explorantium fratrum curiositas advertit, contra omnem legem mortalis naturæ etiam fratrem illum sanitati restituit, mox secedentibus cunctis abbas confessionem incaute dilatam, vere magno munere Dei stupendo miraculo tandem recepit, confitentem quoque poenitentiam congruam injunxit. Ut vero plenum et absolutum esset donum, quod Spiritus sanctus, qui pietas Dei dicitur, excellentissimo solemnitate suæ die prærogare dignatus est, tanto propensius et devotius puritatem sanctæ conversationis postmodum æmulatus est, quanto in semetipso certius expertus fuerat, Leviathan serpentis antiqui virulentis patere morsibus eos, qui schemate religionis insigniti,

conscientias suas latebrosi sceleribus maculare non verentur. Sicut igitur, testante Apostolo: *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt* (Rom. xv); ita procul dubio quæcunque magna Dei in sancta Ecclesia ipsius facta sunt, ad nostram eruditionem facta sunt: et propterea quicunque curam animarum gratia Dei sortiti sunt, caveant, ne quavis occasione seu necessitate confiteri volentem, sibi duntaxat commissum, sine gravi pondere discretionis differre præsumant, ne contrarii sint Apostolo dicenti: *Spiritum nolite extinguere* (I Thess. v); et ne forte is qui nunc ad vitam revocari poterat, ipsa repulsione sua in aversionem cordis vadens, post modicum ad vitam redire contemnat.

CAPUT XIV.

De periculo discordiæ.

Cum Dominus in Evangelio dicat: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio* (Matth. v); itemque Apostolus salubriter admoneat, dicens: *Sol non occidat super iracundiam vestram* (Ephes. iv); dolendum valde est quosdam etiam de numero religiosorum negligentius iræ frena laxare, et usque ad contentionis discordiæque fœcē interdum prorumpere: qui, dum foris invicti esse cupiunt, intus graviter feriuntur, dumque foris parva et villa defendunt, intus magna et pretiosa perdunt, quia, dum rem temporalem tenere diligunt, pro ea, si auferatur, plus quam expedit irascendo, veræ dilectionis incomparabilem thesaurum amittunt. Ut ergo quisquis religiosam vitam sectetur, templum Dei se esse meminerit, dominumque majestatis habitantem in se iracundiæ seu discordiæ passione offendere pertimescat, qualiter sacerdos quidam religiosus, dum pacem, quam cœli Rege in terris nato cœli cives terrigenis annuntiaverunt (Luc. ii), in proximo suo violare non timuit, admirandam quandam gratiam specialiter a Domino sibi collatam perdidit, ad cautelam torpentium describere non pigritabor. Hic ergo laudabilis vitæ presbyter ignavia nequaquam marcescens otio, sollicite satagebat, quatenus conversationis suæ qualitas ab excellentia gradus sui non disreparet, tumque præcipue in oblatione hostiæ salutaris, in qua Filius immolatur Patri, ut tollat peccata mundi, per sacrificium cordis contriti et spiritus humiliati semetipsum in præsentia summæ divinitatis mactare curavit. Habebat vero parochianum quemdam, qui licet sæcularis vitæ negotiis implicatus esset, fidei tamen integritate devotionisque sinceritate pastoris sui meritis fortassis impar non erat. Ejus namque doctrina et exemplo religiose institutus, ecclesiæ limina sine cessatione terebat, missarum celebrationi sedulus observator intererat, sanctarumque precum instantia cœlos pulsans, in simplicitate cordis sui tempore divini sacrificii cum Domino loquebatur. Volens autem Dominus utrorumque meritum ad laudem et gloriam nominis sui manifestare, laici illius tam spirituales quam corporales aperuit oculos, cœpitque infra sacri mysterii actionem Dominum nostrum Jesum Christum beatis oculis videre super altare stantem juxta calicem sanctum, qui amborum conscientias mira suavitate præsentis suæ misericorditer perungebat. Consecratione vero divinorum sacramentorum rite peracta, cum pacis osculum in populum esset diffundendum, et sacerdos juxta morem quorundam sacram hostiam primitus oscularetur, in ipsa hora pius Dominus accedens, eidem ministro suo pacis osculum dignantissime porrigebat. O quanta est benignitas Redemptoris nostri! o quantum de Deo suo quorundam pia et devota simplicitas meretur, ut ineffabilem illam æternæ visionis Dei dulcedinem, quæ generaliter omnibus electis in finem servatur, ipsi quodammodo in hac mortali vita prælibare videantur! Is ergo qui ad tam divinæ contemplationis reverendum arcanum admissus fuerat, juxta præ-

phetam, secretum suum sibi retinuit: et cum frequenter speciosum forma prae filiis hominum videret, nihil tamen presbytero indicare voluit, ne aut ipse vanitatis notaretur, si tantum Dei mysterium facile sine magno pondere rationis propalaret, aut ille cui tanta gratia a Domino collata erat, per elationis vitium eadem se gratia privaret.

Accidit interea ut hortum praefati sacerdotis diversis herbis et oleribus virentem, cultorique suo ipsa vivacitate germinis quodammodo ardentem, pauperis cujusdam porcellus furtivis irruptionibus intrare consuesceret, et quia in domo domini sui, ob rei fammaris penuriam, unde ventriculum suum replere posset, non inveniebat, aliunde hoc mendicare compellebatur. Itaque sacerdos aegerrime ferens hortum suum vastari, cum frequenter pauperem illum admonisset, quatenus porcum suum domi teneret, ipsumque porcum teneras olerum plantas suffodientem cum injuria verberum extra septa horti saepius expulisset, nec tamen quidquam proficeret, ad extremum dolore stimulatus eundem porcum occidit. Verum pauper ille animalis sui interitum cognoscens, adminiculum substantiae suae se magna ex parte perdidisse ingemuit, volensque agere cum presbytero, quatenus damnum sibi illatum secundum leges restitueret, illo econtra horti sui jacturam exaggerante, quoniam pauper ubique jacet, cum detrimento causae suae despectus et repulsus est. Itaque sacerdos irreconciliatus manens pauperi fratri suo, ad immolandum verae reconciliationis hostiam temerarius accessit; sed Dominus Jesus, qui factus est nobis a Deo Patre justitia, redemptio, et reconciliatio (I Cor. 1), discordiae peste maculato praesentiam suam exhibere dignatus non est. Ecce namque homo Dei, cujus supra meminimus, infra sacri canonis actionem stans, et devotissime orans, illum in quem desiderant angeli prospicere (I Petr. 1), more solito se visurum sperabat, sed frustratus a spe sua vehementer turbatus est, considerans sacerdotem gratia sibi collata prorsus nudatum, et quasi nubo quodam divinae indignationis offuscatum. Quod ergo verecunda humilitate sola testante conscientia aliquandiu celaverat, causa exigente silentio premere noluit; sed assumpto seorsum presbytero, qualem et quantam gratiam perdidisset, secretius suggestit, monens et obsecrans, ut si in peccatum aliquod lapsus esset, per confessionis et poenitentiae remedium diluere illud quocumque festinaret, si forte gratiam amissam larga Redemptoris nostri benignitate recipere mereretur. Consternatus animo sacerdos, nullius quidem criminalis delicti sibi conscius se esse, sed nec in his quae quotidianis excessibus evenire possunt, conscientiam se plus solito remordere, respondit, excepto duntaxat, quod hortum suum pessumdari non sufferens, pauperis illius porcum occidisset, eique per satisfactionis humilitatem necdum reconciliatus fuisset. Intellexerunt ergo utriusque pauperum susceptorem Dominum injuriam pauperis sui tanto severiore quanto occultiore vindicta punisse; festinavitque sacerdos pusillo Domini per condignam illati damni recompensationem satisfacere. Sed utrum sublimem illam gratiam, quam perdidit, recuperavit, necne, non constat nobis, quoniam servus Dei, qui eandem cum illo gratiam, vel fortassis prae illo, participabat, censorio semetipsum castigabat silentio, ne mysteria Dei passim sine certae necessitatis articulo revelare praesumeret. Caeterum quoniam duritia cordis humani difficulter ad custodiam sui excitatur, adhuc etiam ipsius inimici testimonio, quam sit periculosum discordiae vitium comprobabimus, qui licet iocivus et coactus veritatem prodatur, tamen quandoque talia verba depromere videtur, qui fidelibus communitaria esse noscuntur.

In monasterio quodam sanctimonialium praepositus ejusdem loci tractabat aliquando cum sorori-

bus, quamdam possessionem ipsius coenobii vendere volens, et sicut fieri solet ex studiis partium suam sententiam tanquam saniori consilio subnixam defendentium, gravis inter ipsum et sorores discordia exorta est. Verum praeposito dicente sibi creditam esse dispensationem, totumque negotium auctoritate praelationis suae ad arbitrium voluntatis suae cogente, sorores, quae contrario nitebantur, graviter scandalizatae recesserunt. Erat autem femina quaedam laica in eodem monasterio, quae ab immundo spiritu vexabatur, pro ejus liberatione quotidiana precum instantia sorores in commune laborabant; et ut pestiferum spiritum validius urgere possent, Dominicis eam sacramentis frequentius participare faciebant. Postero itaque die praepositus parvipendens scandalum sororum, turbatus ipse cum gravius turbatis eisdem sororibus, ut pacificam hostiam immolaret, ingressus est ad altare Dei, peractaque ex more divinorum munerum consecratione, etiam patientem illam causa percipiendae eucharistiae sibi presentari fecit. Tum vero spiritus nequam mirum in modum recalcitrans, truculentas et horribonas cepit edere voces, ipsumque praepositum amarissima invectione redarguens, dixit: « O miserrime et infelicissime hominum, quid facis? Lethale virus rancoris et discordiae toto peccatore spirans, insuper etiam gravis scandali pusillorum Domini coram oculis summam majestatis reus, ad consecrandam, tractandam, et manducandam carnem Altissimi imprudenter simul et irreverenter irrumpis? Noveris pro certo quia consultus fecisses, si domum Dei hodie non intrasses, quam tantae praesumptionis caetero conscientiam tuam ustulasses. » Cumque exorcismis et orationibus multis cogeretur quatenus divinis sacramentis reverentiam exhibens cederet, quoadusque mulier quam torquebat communicasset, per multas difficultates vix cogi poterat, ut manibus illius qui dissensionis et contentionis vitio sordebat, eucharistiae gratiam eam sumere permitteret.

Hinc colligimus negligentia nostra hostibus nostris contra nos vires accrescere; et quia quando quis ad peccandum proclivior fuerit, tanto principis tenebrarum dirissimum jugum difficilius evadere possit. Quanta vero diligentia discordiae vitium fugiendum sit, quamque festinanter ad pacis concordiaeque vinculum redeundum sit, etiam magnus ille Joannes, qui Eleemosynarius dicitur, satis ostendit: qui propter incomparabilem largitatem et compassionem, quam circa egenos habebat, graeco vocabulo Eleimon, id est *Misericors*, appellatus est. Hic beatus pontifex, cum esset Alexandriae magnae civitatis patriarcha, Niceta ejusdem urbis patritius adulterinas quasdam leges in foro rerum venalium proponere volebat: quae exactionem magis et avaritiam quam justorum legum moderamina redolerent. Sed liberalis patriarcha hoc in gravamen pauperum, qui paucula sunt divitum, fieri prospiciens, magnanimitate resistebat, sicque factum est ut gravissima dissensione turbati, discordes ab invicem discederent. At vero mitis pastor, qui a summo Pastore Domino Jesu Christo dicerat mansuetus esse et humilis corde, licet potuisset conscientiam suam potioris causae testimonio tueri, scandalumque illius, qui avaritiae aestibus inflammatus irrationabiliter movebatur, parvipendere tamen propter timorem Dei, cum sol jam festinaret occumbere, per religiosos clericos mandavit patritio dignum memoria verbum, dicens: « Domine Patrius, sol ad occasum est. » Ad quod verbum compunctus Patritius, cum festinatione surrexit, currensque tenuit pedes honorandi patriarchae. Sicque verus imitator mansuetudinis Christi, dum se ad humilitatis celsitudinem inclinare studuit, in corde proximi superbam discordiae fomitem exstinxit.

CAPUT XV.

De laude patientiae.

Sed, o mihi suavem locum, in quo pro similitudine exempli congruentur valde memoria fiat admirandae patientiae cujusdam fratris, qui cum eo qui oderat pacem, pacificus esse, et secundum Domini praecipuum, etiam pro inimico orare satagens, miserante Domino inveterati livoris virulentas radices de corde fratris exstirpavit; et quem diu patienter sustinuerat violentissimum persecutorem, devotissimum recipere meruit obsecundatorem. Igitur in monasterio quodam Cisterciensis Ordinis contigit aliquando inter duos quosdam fratres dissensionis et odii seminaria, causa simultatis cujusdam, pullulare. Verum uno eorum in malitia discordiae perseverante, alter per gratiam Dei cito respiciens, quod male in se pullulare cognovit, rastro compunctionis eradicare quocumque festinavit. Quantoque malevolus ille clanculis seu apertis insectationibus, irrisionibus detractionibusque fratris animum ad amaritudinem perducere nitebatur, tanto iste in humilitate timoris Dei semetipsum submitbens, livoris et impatientiae stimulos, quos in corde ipsius adversarius exacuere tentabat, confitendo, flendo et orando vigilanter retundebat. Verum, quid non mortalia pectora cogis, livoris et invidiae execrabilis tabes? Quod enim patiens iste et humilis frater conscientiae suae praestabat, dando locum irae, percutientique se in maxillam, secundum Evangelicum praecipuum praebendo alteram, hoc totum perversus et timidus ille sinistre interpretando superbiae contemptuque suo deputabat, quantoque is efferos animos patientia sua linire tentabat, tanto ille malitiae suae furis agitatus ad persequendum innocentem misero livore magis ac magis accendebatur. Hinc factum est, ut versus in amaritudinem vitis alienae, sanctum profanare, jus proscribere, fas nefasque confundere non vereretur, dum modo illius, quem scelestissimo odio persequabatur, tranquillitatem turbare, gratiam obnubilare famamque fuscare potuisset. Cernens namque invictum robor mentis collectatoris sui de cunctis nequitiae suae adinventionibus sublimiter triumphare, fortique patientiae pede malitiae suae collum calcare, acriori saeviens invidia abbatem suum lupus saevissimus ovem mentitus adit, detestandi cujusdam criminis, quod nequiter concinnaverat, fratrem suum nequius insimulans, ut quem decus innocentiae gloriosum reddebat, pessimi mendacii fermento corrupta fama, si fieri posset, humiliaret. Ubi vero frater falso accusatus in causam vocatus est, sciens scriptum quia *crudelis est, qui famam negligit*, se hujus criminis sibi conscius non esse ingenue protestatus est, seque ad comprobandum innocentiam suam examen quodcumque placuisset, spontanea voluntate subiturum. Quia tamen sensum cordis humani non solum ad faciendum, sed etiam ad suspicandum de altero malum ab adolescentia pronum noverat, verbum semel emissum occasione scandali de se infirmis dedisse, graviter doluit, et qui secure cum Apostolo dicere poterat: *Gloria nostra haec est: testimonium conscientiae nostrae* (II Cor. 1), malitiam diei vanis suspitionibus se exagitare, patienter ferre nequibat. Caeterum cautus sequi consilium Apostoli dicentis: *Noli vinci a malo, sed vince in bono malo* (Rom. 12), timens etiam ne forte continuus dolor verteretur, totam vim grassantis in se doloris ad negotium transtulit pietatis, assiduis orationibus et fleibus, tam pro se, quam pro aemulo suo, Domini misericordiam, beatissimaeque Dei genitricis pietatem exorans, quatenus divina gratia et se in charitate confirmaret, et in aemulo suo magnitudinem malitiae comprimeret, et ad tollendum scandalum fomitem vinectione dulcedinis suae compungeret.

Nec frustra laboravit in gemitu suo, neque pu-

PATROL. CLXXXV.

pillae oclorum ejus otiosae pietatis aquis fluebant: sed qui consolatur humiles, tribulatum susceptorem Dominus exaudivit vocem ejus, impletumque est in eo quod sapientissimus Salomon ait: *Cum placuerint Domino viae hominis, etiam inimicos ejus convertet ad pacem* (Prov. XVI). Cum enim sacrificium cordis contriti et spiritus humiliati in simplicitate devotionis suae Domino aliquandiu obtulisset, nec tamen dolor, qui tam ob infamiae notam, quam innocens incurerat, quam etiam pro perditione fratris, qui mendacii et odii veneno infectus peribat, praecordia ejus depascebatur, cessaret, contigit ut taliter affectuus quadam nocte in choro stans in ordine suo Vigiliarum solemnibus intercesseret. Et ecce ad memoriam calamitatis suae simul ei fraterni periculi coepit ebullire de intimis cordis ejus medullis fons lacrymarum, vere de fonte domus David patente in ablutionem peccatoris et menstruatam venarum suarum principia trahens (*Zachar. XII*), quo scaturiente fluebant ab oculis lacrymae, non super deducentem eas, non ut confunderetur et periret, qui fundenti eas confusionis et perditionis foveam paraverat; sed ut respiciens a laqueis diaboli, a quo captivus tenebatur ad ipsius voluntatem, aeternae vitae beatitudinem et gloriam recuperaret. Inebriatus itaque sincerissimo vino charitatis, quod laetificat cor hominis, cujus dignior portio et eminentior laus est, diligere inimicos, et orare pro persequentibus et calumniantibus, non se poterat in medio fratrum pati, sed cito secretum petens, coram uno de altaribus ad orationem prosternitur, quatenus bullentia ardentissima compunctionis aromata liberius evaporandi, caelosque sicut virgula fumi penetrandi opportunitatem nancisceretur. Ibi omnium misericordiarum Domini quae a saeculo sunt memor, beatissimae quoque Dei genitricis inexhausta pietatis viscera mente revolvens, non tam verbis quam immenso rugitu cordis largissimoque lacrymarum imbre, ipsam matrem misericordiae, quae spes miserorum esse dignoscitur, ut suam adversarii sui causam suscipere dignaretur, suppliciter postulabat, quoniam negotium quatumcumque intricatum, pro quo summam pietatis mater coram piissimo iudice filio suo allegationis officio fungi non recusaret, non nisi pietatis ordine terminari posse, pia fiducia praesumebat. Nec fefellit simplicitatem fidei ejus magnificus et vestigio subsecutus pietatis effectus. Ecce enim dum in multa contritione cordis sui frequentius iteraret: « Pie Domine, miserere, pia Domina Dei genitrix, Virgo Maria, succurre misero, omni prorsus consilio et auxilio destituto, » et adhuc pii murmuris verba corde et ore volveret, adest illa spiritualis pauperum susceptrix, et peculiare miserorum refugium, Dei genitrix Virgo, Domina nostra, non qualemcumque, non mediocre afferens consolationem desolato, sed plane tantam ac talem, quantam ac qualem, Reginam caeli, Dominam mundi, matrem misericordiae, spem miserorum, ei quem visitatione sua dignata est, decebat impendere. Jam psalmi, quem tunc chorus psallentium ad laudem Dei decantabat, ultimum versum fratres psallebant, cum respiciens frater ille, oculis lacrymas stillantibus, vidit illam sublimem Dominam angelorum, spem miserorum, quasi a dextero latere altaris egredientem, ad se venire, vultu et habitu et modo, qui matrem misericordiae decebat, reverendam immensi quoque luminis jubare coruscantem. Sequabatur vero eam juvenis splendidissimus, caelesti et ipse gloria insigniter adornatus. Interim dum finito psalmo fratres gloriam sanctae Trinitati dicerent, et sicut moris est, ob reverentiam summam majestatis omnes pariter inclinarent, substitit beata Virgo, sublimissimumque verticem, cui non adaequabitur omnis creatura, excepta duntaxat illa quae in sacro et de sacro virginali utero ipsius a Verbo Dei in unitatem personae assumpta est, illum, inquam, tam humilem quam celsum verticem reverenter submitit, et quous-

que fratres *Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto* perdidicerent, tanquam vere humilis ancilla Domini inclinis permansit.

Post hæc erigens se, vultumque ad fratrem in angustia constitutum dirigens, mellifluis verbis consolata est eum, dicens: « Homo Dei, cessent lacrymæ jam ab oculis tuis, et amaritudo mœroris quo cor tuum vehementer affligitur recedat a te, quia est merces operi tuo, qui summæ innocentie altissimæque charitatis Domini ac Filii mei, pro modulo tuo imitator effectus, adversarii tui violentiam non solum æquanimiter tolerasti, verum etiam salutis ejus piam sollicitudinem gerens, in luctu et lacrymis temetipsum pro eo in conspectu Domini humiliare non dubitasti. Quapropter noveris me, ob sinceram fidei tuæ devotionem, tam tibi gloriam, quam æmulo tuo veniam a Domino impetrasse. » Frater vero, qui ad tantam secretorum celestium celsitudinem admissus fuerat, ut cunctis ordinibus angelorum reverendam matrem Domini carneis oculis videret, nil territus (neque enim turbari poterat, qui suavitate matrem et securitatis videbat), fiducialiter dixit ad eam: « Obsecro, Domina, quæ es tu, quæ sic dignanter loqueris ad cor servuli tui; vel quis est juvenis iste qui tecum est? — Ego sum, ait, Maria Mater Dei; juvenis vero iste Joannes est evangelista, cujus castis obsequiis, benignissimus Filius meus in cruce pro nostra pendens salute, me commisit. » Et frater ait: « Si ergo tu es illa, per quam salus humano generi venit, quam reveretur et laudat universitas creaturæ; cur quæso et tu tanquam una de cæteris, ipsis etiam potestatibus angelicis honorandum caput tuum inclinas? » Piissima Domina respondit: « Scire debes quia quotiescunque gloria sanctæ Trinitati cum metu et reverentia exhibetur in terris, toties omnes virtutes cælorum commoveantur, et ad laudem sui Creatoris excitantur. »

His dictis, visio beata ab oculis videntis sublata est. Porro tam mirifica nectarei odoris suavitas eadem hora apparitionis beatæ Virginis, non solum fratris illius, qui mœrore et anxietate tabescebat, verum etiam cunctorum tunc in choro devote psallentium penetralia cordis adeo gratiosa inspiratione refecit, ut facile daretur intelligi, non materialium aromatum fragrantiam illam, sed divinæ plane fuisse virtutis: *Quis loquetur potentias Domini; auditas faciet omnes laudes miserationum ejus (Psal. cv.)* Vere investigabiles sunt viæ ejus, et incomprehensibilia opera pietatis ipsius. Lividus namque ille detractor et accusator innocentis fratris sui, qui, quantum in se fuit, proximi vitam pariter et honorem crudelis mendacii gladio extinxit, cum juste prorsus terribili illa sententia percussus fuisset, qua Dominus dicit ad filios Israel: *Si ambulaveritis ex adverso mihi, ego quoque adversus vos incedam, et corripiam vos septem plagis propter scelera vestra (Levit. xxvi);* et illud de Psalmo: *Dilexisti malitiam super benignitatem, propterea Deus destruet te in finem (Psal. li);* cum hoc, inquam, dignus fuisset audire, non tamen hoc audivit; sed, interveniente patientia innocentis, fraternæ quoque charitatis pro se pie gementis humillima intercessione, potius audire meruit evangelicum illum Patremfamilias prodigo filio viscera pietatis exhibentem, et dicentem: *Cito afferte stolam primam compunctionis, et induite eum, ne nudus ambulet, et videant turpitudinem ejus, et date annulum aureum confessionis in manu ejus, ut lotus aquis confusionis, quæ gloriam adducit in salutem, (quia in confessione omnia lavantur), signaculum innocentie recipiat, et date calcamenta fructuosæ penitentie in pedes ejus (Luc. xv),* ut ambulans vias justitiæ, de cætero non offendat ad lapides malitiæ pedes affectionum suarum. Enimvero ubi suavissimi illius odoris fragrantia, qui de virgineo corpore intemperatæ Dei Genitricis erupit, inter cæteros, qui hæc

gratia digni habitus sunt, etiam livore et odio tetrum pectoris ejus antrum tetigit, mox vehementer compunctus, et illo igne quem Dominus Jesus mittit in terram salubriter inflammatus, cepit jam scelus suum veritatis lance trutinare, se reum, se miserum, seque omnibus tormentis dignum reputare, fratris quoque sui, quem falso crimine infamaverat, innocentiam consequenter beatificare.

Denique redarguentis se conscientie stimulos ferre non valens, proposuit in animo suo se ab omnimoda fratris sui insectatione cessaturum, concinnati quoque facinoris fabula per confessionem patefacta ad arbitrium abbatis sui, se ei quanta posset humilitate satisfactorum. Mane autem facto fratribus non sine magna admiratione inter se quærentibus quidnam tanti odoris suavitas, quam quærentes psallentes senserant, portenderet. Is qui noctu mysterii conscius erat, abbatem secretus adit, quæ viderat quæque audierat simpliciter pandens, ipsamque horam apparitionis beatæ Dei genitricis fuisse, qua psallentium naribus celestis suavitas fragrantia infusa est, asseverans. Abbate vero stupente, difficilisque fidem dictis adhibente, magnitudine quippe tam gloriosi miraculi æstimationem personæ supergreddente, ecce in astipulationem veritatis malioliosus ille infamator innocentis fratris sui pallens et tremens advenit, detestandi criminis scenam livore invidiæ cogente fictam potius a se quam veritate subnixam, flens et ejulans confitetur, seque multis modis multoque tempore in persecutionem ipsis exarsisse, cum magna cordis contritione deplorat. Porro requisitus unde illi tam repentina compunctio et peccati sui recognitio accidisset, respondit se, licet indignum, eadem gratia suavissimi odoris, qua et cæteros perfusus fuisse, moxque ut doni celestis unctio cordis ejus intima penetravit, in odium malitiæ et amorem innocentie mirum in modum respirasse. Abbas audita quibusdam spiritalibus senioribus refert, et super tantis mirabilibus divinæ pietatis gratiæ Domino in commune referuntur. At vero frater ille, qui patientia sua inimicum hominem ad pacem converterat, et inimicum diabolum sub pedibus suis contriverat, locum in quo celestia mysteria cognoverat, tota aviditate revivens, cum devotissime stetit meminerat, ad confirmandam visionis veritatem mellifluis suavitate odorem, quem in ipsa visione senserat, lapides beata vestigia fragrantia sua representantes spirare lætus deprehendit. Quod ubi abbas ipso celerius nuntiantem comperit, assumptis secum quibusdam religiosiis fratribus, designatum locum cum metu et reverentia adit, quodque verbis audierat, rebus probans, suavitate quippe mirifici odoris naribus hauriens, communicato cum fratribus suis consilio, eosdem lapides erui, atque in sacrario, loco competentem, in memoriam tanti miraculi reponi præcepit. Ecce ad litteram, et quodammodo manu palpantes probare possumus beatos esse pacificos, quoniam filii Dei vocabuntur (*Matth. v*); cum e contrario sicut superiora hujus capituli declarant, etiam ii qui per religiosam vitam in numero filiorum Dei computati esse videbantur, si pacis et concordie vinculum in unitate fraternæ charitatis servare neglexerint, celsi nominis consortio priventur, si non ociosus ad pacis tranquillitatem, sine qua Deum nemo videbit (*Hebr. xii*), redire contendant. Oremus ergo Dominum, fratres, ut per sancti Spiritus sui dulcedinem, exstinguat in nobis discordiæ amaritudinem, rancoris et malevolentie pestes, per quas religiosi communi vita degentes quandoque graviter periclitari noseuntur, de cordibus nostris eliminet: quatenus omnes unanimes idipsum in invicem sentientes, tanquam filii Dei, cum simus filii pacis, habitemus in domo Domini omnibus diebus vite nostræ.

CAPUT XVI.

De periculo psalmos negligenter ruminantium.

Divini servitii quotidianam pensionem cum metu et reverentia summæ majestati nos exhibere Psalmista hortatur dicens: *Servite Domino in timore (Psal. ii)*. Quia vero imbecillitas cordis humani ad negligentiam ab adolescentia prona, facile in spiritalibus studiis tepescit, maxime ubi identitas fastidium generat, velut in cursu continuæ psalmodiæ, dignum duximus ad correctionem negligentium pandere, qualiter Dominus noster Jesus Christus per seipsum blasphemam negligentium eujusdam clerici corripere dignatus est, quatenus tanto propensius ad emendationem sui negligentium mentes evigilent, quanto sollicitius majestas corripientis pavido corde pensatur. Beatus Anno Colonien is archiepiscopus Sigeburgensis cœnobii fundator, ubi etiam sacri corporis ejus cineres gloriam futuræ resurrectionis præstolantur, quantæ sanctitatis, quantæ auctoritatis in Ecclesia Dei fuerit, cunctis historiam vite ejus legentibus liquet. Hic venerabilis sacerdos, si quando ab exterioribus negotiis liber, frequentia se subtrahere potuisset, psalmodiæ cum quodam clerico suo, quem sibi ad tam religiosum studium idoneum præviderat, attentius vacabat. Verum is, quem non devotio voluntarium faciebat, sed necessitas, ut reor, ad tam continuas odas persolvendas angariabat, identitatem pii operis pertæsus, cepit quandoque dimidia, nonnunquam vero etiam integra verba transilire, ita ut ad omnem gloriæ pronuntiationem, primæ tantum et tertiæ personæ mentionem faciens, mediam penitus reticeret. Cumque dies diei succederet, et hanc pessimam negligentiam, quia nullus advertebat, nullus corripere, sancto quippe pontifice in iis versibus, quos sibi sors alterna dabat, intentionem cordis figente, quadam vespera dum idem pontifex in lectulo suo gratia quietis se collocasset, antequam obdormiret, audivit quasi vocem hominis festinato negligenterque dicentis: *Gloria Patri, et Spiritui sancto*, atque idipsum secundo et tertio repetentis. Quod cum audisset, et quid sibi hæc vox portenderet, discernere nullomodo valeret, in somnum resolutus astitit, ille speciosus forma præ filiis hominum Dominus Jesus Christus: qui etiam manu protensa, duobus quoque in ea digitis, id est pollice et auriculari in volam replicatis, medios tres erectos tenebat; dehinc dexteræ manus indice alterius manus indicem tangens: « Ecce, inquit, Pater; » moxque medium similiter tangens: « En, inquit, Filius; » ad postremum vero annularem tangens: « Ecce, ait, Spiritus sanctus; » deinde subjunxit: « Cum itaque tres istæ personæ, quæ unus Deus sunt, pari honore ab universa Ecclesia colantur, quare blasphemias clerici tui non redarguis, qui ad omnem gloriæ decantationem, mihi, qui media in Trinitate persona sum, laudis honorem subtrahit? » Post hanc jucundam visionem evigilans sacerdos Dei, gratulabatur valde de visitatione tantæ majestatis: et quod in spiritu audierat, festinans aure corporis probare, accito post quietem clerico consuetæ cepit insistere psalmodiæ. Diligentem vero qualem in psallendo disciplinam teneret auscultans, comperit certissime, quod in singulorum conclusione psalmorum puniendi negligentia Trinitatem in dualitatem contrahens, personam Filii transiliebat. Quem mox severa, ut dignum erat, correptione castigatum, ut æ cætero distinctus et devotius psalleret, sub gravi interminatione præcepit. Hic idem beatus antistes per virtutem illius qui revelat mysteria, raptus aliquando in spiritu, cognovit universas tribulationes et calamitates, quæ Ecclesiam Dei usque ad finem mundi oppressuræ sunt, rediensque ad se, non solum mente, sed et corpore, præ horrore visionis quam viderat, aliquanto tempore languit. Cumque a religiosiis viris obnixè rogaretur, quatenus mysteria quæ viderat, ad ædificationem fidelium pandere

dignaretur, hac tantum sciscitantibus se voce respondit: « Væ, væ, væ, universis angulis terræ, ab iis qui dicuntur episcopi rectoresque animarum, quorum doctrina et exemplo populus Dei informari debuerat, ut puram Domino exhiberet servitutem! » Cæterum, quam fugienda, quamque cavenda sit hæc periculosa negligentia, qua psalmorum, seu quarumlibet precum cursus, sine mente, absque devotione, festinando, atque dimidiata seu etiam integra quandoque verba transilendo perecurritur: liber quoque, qui *De miraculis beatissimæ Dei genitricis Mariæ* intulatur, manifeste declarat. Ibi enim invenitur, quod quædam virgo religiosa, secundum numerum psalmorum centum quinquaginta salutationes angelicas cum totidem veniis eidem Reginæ cœli matri misericordiæ singulis diebus offerebat; sed quoniam propter ipsam multiplicatam minus digna devotionem quam oporteret, id faciebat, admonita est ab eadem Domina nostra, quatenus recisis duabus partibus, quinquaginta sibi quotidie salutationes cum competentibus veniis intente et morose persolveret: patenter insinuans Deo et sibi acceptius fore, quamlibet parum servitii cum devotione, quam multum negligenter, et sine devotione exhibitum. Quid ad hæc respondere poterunt qui in multiplicatione precum seu psalmorum qualitercunque prolatorum confidunt qui in brevissimo temporis spatio quinquagenam, sive etiam psalterium integrum se percurrere gloriantur? Discant, quæso, his exemplis, non pensare Deum, quantum, sed quanto pietatis affectu quid in sacrificio ipsius offeratur, nec posse holocaustum dici quod totum flamma devotionis incensum non fuerit. Si quis vero ad tantam perfectionis celsitudinem per gratiam Dei excreverit, ut et multa et devote solvere valeat, huic, secundum Scripturam, lex non est posita (*I Tim. i*), sed sicut in hac vita imperfectorum vota transcendens et merita, absque tædio mentis et corporis bonum semen seminat, ita in futuro immensum pondus æternæ gloriæ tanquam stella multis sideribus clarior hæreditabit.

CAPUT XVII.

Quantum bonum sit servitium Dei in quotidianis vigiliis sollicite persolvere.

Eximius prophetarum, illustrissimusque patriarcharum et regum sanctus David, homo quem Dominus secundum eorum suum non tam invenit quam elegit, qui primus mortalium choros psallentium statuit, ad confitendum Domino quoniam bonus, quoniam in seculo misericordia ejus (*Psal. cv, cvi, etc.*), dispositionem domus Dei, itemque ordinem et vices cantorum Salomoni filio suo tradens: *Omnia, inquit, venerunt ad me, manu Domini scripta*, perspicue demonstrans quia quidquid gratiæ, quidquid decoris et virtutis habet Jerusalem peregrinans in terris, atque sub onere carnis peccati gemens, totum hoc de plenitudine cœlestis Jerusalem quæ sursum, et ob hoc libera est, descendit, cujus participatio in idipsum, in cujus plateis dulcissimum Alleluia sine intermissione cantatur. Ad eujus utique exemplar terrigenæ et filii hominum charitatis, castitatis et innocentie sanctimonia ornati, laudum præconia Domino creatori suo sedula devotione persolvere conantur. Hanc divinæ laudis executionem, licet singuli quique fidelium in Ecclesia Dei pro modulo suo sectentur, vero tamen iudicio cæterorum Ordinum pensioni Cisterciensis Ordinis arduus labor in hac parte devotionis antefertur, cujus professi paulo post medium noctis, nonnunquam vero circa medium noctis ad vigiliam surgentes, spreteque dulcedine matutinalis somni usque ad solis ortum sic perseverantes in labore et ærumna, in vigiliis multis satagunt prævenire faciem Domini in confessione precum et laudum, dicentes cum Psalmista: *Propter te morte afficimur tota die (Psal. xliii);* et: *Propter te verba laborum tuorum ego custodivi vias duras (Psal. xvi)*. Verum, quanti meriti sit apud om-